

in posteriores Operum sancti Doctoris editiones fuit translata : secundam vero ac tertiam stropham ex Georgii Cassandri libro *de Hymnis ecclesiasticis*, ubi sine auctoris nomine idem hymnus legitur, exscripsimus. Quamvis autem subinde peccatum in eo fuerit adversus prosodiam, non tamen Ambrosio propterea indignum judicamus; cum in hymnis ejus indubitatis hujusmodi errata reperire sit, sed non frequentia.

Hymnus *Te decet laus* Ambrosianus vocatur lib. I *Miraculorum sancti Richarii*, sed quoniam sensu ita dictus sit, haud satis liquet; cum enim ille non constet metris, neque ab Ambrosio, neque ad formam Ambrosianam factum oportet. De cantico eucharistico *Te Deum laudamus*, pigeret hic anxie dicere; nemo quippe est hac nostra ætate non plane rudis, qui fabulam esse inficiatur, quod eundem hymnum post baptizatum ab Ambrosio magnum Augustinum ab utroque alternis vicibus decantatum olim jactabant. Non negamus autem hymnorum qui vulgati sunt in superioribus editionibus, maxime vero eorum qui ad horas diurnas et feriarum vespas decurruntur, aliquos pertinere ad Ambrosium: sed quia eos ab alienis dignoscere hoc opus, hic labor est, eo minori cum dubitatione illos omisimus, quod fere in omnibus Breviariis, aliisque libris maxime obviis circumferuntur^a.

^a Adis Appendixem hujus tomi II editionis Benedictinæ (Patrologiæ tom. xvii), ubi ad secundæ partis calcem ultra quinquaginta hymnos legere est, Ambrosii nomine inscriptos.

SANCTI AMBROSII MEDIOLANENSIS EPISCOPI HYMNI.

1219 HYMNUS I.

Æterne rerum conditor,
Noctem diemque qui regis,
Et temporum das tempora,
Ut alleves fastidium,

Præco diei jam sonat,
Noctis profundæ pervigil,
Nocturna lux viantibus,
A nocte noctem segregans.

Hoc excitatus Lucifer,
Solvit polum caligine,
Hoc omnis errorum chorus,
Viam nocendi deserit.

Hoc nauta vires colligit,
Pontique mitescunt freta,
Hoc ipsa petra Ecclesiæ
Canente, culpam diluit.

Surgamus ergo strenue,
Gallus jacentes excitat,
Et somnolentos increpat,
Gallus negantes arguit.

Gallo canente, spes redit,
Egris salus refunditur,
Mucro latronis conditur,
Lapsis fides revertitur.

Jesu, labantes respice,
Et nos videndo corrige;
Si respicis, lapsus cadunt,
Cæteraque culpa solvitur.

Tu lux refulge sensibus,
Mentisque somnum discute:
Te nostra vox primum sonet,
Et vota solvamus tibi.

HYMNUS II.

Deus creator omnium,
Polique rector, vestiens
Diem decoro lumine,

Noctem soporis gratia.

Artus solutus ut quies
Reddat laboris usui,
Mentesque fessas allevet,
Luctusque solvat anxios.

Grates peracto jam die,
Et noctis exortu preces,
Votis, reos ut adjuves,
Hymnum canentes solvimus.

Te cordis ima concinant,
Te vox canora concrepet,
1220 Te diligat castus amor,
Te mens adoret sobria.

Ut cum profunda clausert
Diem caligo noctium,
Fides tenebras nesciat,
Et nox fide reluceat.

Dormire mentem ne sinas,
Dormire culpa noverit,
Custos fides refrigerans,
Somni vaporem temperet.

Exuta sensu lubrico,
Te cordis alta somnient;
Nec hostis invidi dolo
Pavor quietos suscitet.

Christum rogemus et Patrem,
Christi Patrisque Spiritum,
Unum potens per omnia
Fove precantes Trinitas.

HYMNUS III.

Jam surgit hora tertia,
Qua Christus ascendit crucem,
Nil insolens mens cogitet,
Intendat affectum precis.

Qui corde Christum suscipit,
Innoxium sensum gerit:
Votisque præstat sedulis,
Sanctum mereri Spiritum.

Hæc hora qua finem dedit
Diri veterno criminis,
Mortisque regnum diluit,
Culpaque ab ævo sustulit.

Hinc jam beata tempora
Cœpere Christi gratia:
Fide replevit veritas
Totum per orbem Ecclesias.

Celso triumpho vertice,
Matri loquebatur suæ:
En filius, mater, tuus;
Apostole, en mater tua.

Prætenta nuptæ fœdera
Alto docens mysterio;
Ne virginis partus sacer
Matris pudorem læderet.

Cui fidem cœlestibus
Jesus dedit miraculis:
Nec credidit plebs impia;
Qui credidit, salvus erit.

Nos credimus natum Deum,
Partumque Virginis sacræ,
1221 Peccata qui mundi tulit,
Ad dexteram sedens Patris.

HYMNUS IV.

^a Veni, redemptor gentium,
Ostende partum Virginis,
Miretur omne sæculum:
Talis decet partus Deumi.

Non ex virili semine,
Sed mystico spiramine,
Verbum Dei factum caro,
Fructusque ventris floruit.

Alvus tumescit Virginis,
Claustum pudoris permanet,
Vexilla virtutum micant,
Versatur in templo Deus.

Et pare Ephrem coram, excita
Potentiam tuam et veni.

Sed unde id sumptum sit, quis divinare poterit?

^a Breviarium Cisterciense huic hymno primam stropham, quæ nusquam alibi reperitur, sic exhibet:
intende quis Regis Israel,
Super Cherubim qui sedes:

• *Procedens de thalamo suo,*
 Pudoris aula regia,
 Geminæ Gigas substantiæ,
 Alacris ut currat viam.
 Egressus ejus a Patre,
 Regressus ejus ad Patrem;
 Excursus usque ad inferos,
 Recursus ad sedem Dei.
 Æqualis æterno Patri
 Carnis tropæo accingere
 Infirmam nostri corporis
 Virtute firmans perpeti.
 Præsepe jam fulget tuum,
 Lumenque nox spirat novum,
 Quod nulla nox interpolet,
 Fideque jugi luceat.

HYMNUM V.

Illuminans Altissimus
 Micantium astrorum globos,
 Pax, vita, lumen, veritas,
 Jesu save precantibus.
 Seu mystico baptismate
 Fluente Jordanis retro
 Conversa quondam tertio
 Præsente sacraris die.
 Seu stella partum Virginis
 Cœlo micans signaveris;
 Et hac adoratum die
 Præsepe Magos duxeris.
 Vel hydriis plenis aquæ
 Vini saporem infuderis:
 Hausit minister conscius,
 Quod ipse non impleverat.
 Aquas colorari videns,
 Inebriare flumina;
 Mutata elementa stupent
 Transire in usus alteros.
 Sic quinque millibus viris
 Dum quinque panes dividis,
 Edentium sub dentibus
 In ore crescebat cibus.
 Multiplicabatur magis
 Dispensio panis suo:
1222 Quis hæc videns mirabitur
 Juges meatus fontium?
 Inter manus frangentium
 Panis rigatur profluvius:
 Intacta quæ non fregerant,
 Fragmenta subrepunt viris.

HYMNUM VI.

Orabo mente Dominum,
 Orabo simul spiritu;
 Ne vox sola Deo canat,
 Sensusque noster alibi
 Ductus, aberrret fluctuans,
 Vanis præventus casibus.

HYMNUM VII.

Splendor Paternæ gloriæ,
 De luce lucem proferens,

• *Fauetus Regiensis: Procedere de thalamo suo.*

Primordiis lucis novæ
 Diem dies illuminans.
 Verusque sol illabere,
 Micans nitore perpeti,
 Jobarque sancti Spiritus
 Infunde nostris sensibus.
 Votis vocemus et Patrem,
 Patrem perennis gloriæ,
 Patrem potentis gratiæ,
 Culpam releget lubricam.
 Informet actus strenuus,
 Dentes retundat invidi,
 Casus serundet asperos,
 Donet gerendi gratiam.
 Mentem gubernet et regat,
 Casto fideli corpore,
 Fides calore ferveat,
 Fraudis venena nesciat.
 Christusque nobis sit cibus,
 Potusque noster sit fides,
 Lacti bibamus sobriam
 Ebrietatem Spiritus.
 Latus dies hic transeat,
 Pudor sit ut diluculum,
 Fides velut merities,
 Crepusculum mens nesciat.
 Aurora cursus provehit,
 Aurora totus prodeat
 In Patre totus Filius
 Et totus in Verbo Pater.

HYMNUM VIII.

Æterna Christi munera,
 Et martyrum victorias,
 Laudes ferentes debitas,
 Lætis canamus mentibus.
 Ecclesiarum principes,
 Belli triumphales duces,
 Cœlestis aulæ milites,
 Et vera mundi lumina.
 Terrore victo sæculi,
1223 Spretisque pœnis corporis,
 Mortis sacræ compendio,
 Vitam beatam possident.
 Traduntur igni martyres,
 Et bestiarum dentibus,
 Armata sævit unguis
 Tortoris insani manus,
 Nudata pendent viscera,
 Sanguis sacratus funditur,
 Sed permanent immobiles
 Vitæ perennis gratia.
 Devota sanctorum fides,
 Invicta spes credentium;
 Perfecta Christi charitas,
 Mundi triumphat principem.
 In his Paterna gloria,
 In his voluntas Filii,
 Exsultat in his Spiritus,
 Cœlum repletur gaudiis.
 Te nunc, Redemptor, quæsumus,
 Ut ipsorum consortio
 Jungas præcantes servulos,
 In sempiterna sæcula. Amen.

HYMNUM IX.

Somno relectis artibus,
 Spreto cubili surgimus,
 Nobis, Pater, canentibus
 Adesse te deprecemur.
 Te lingua prius concina,
 Te mentis ardor ambiat;
 Ut actuum sequentium
 Tu, sancte, sis exordium.
 Cedant tenebræ lumini,
 Et nox diurno sideri;
 Ut culpa quam nox intulit,
 Lucis labascet munere.
 Precamur iidem supplices,
 Noxas ut omnes ampetes;
 Ne ore te canentium
 Lauderis in perpetuum.
 Præsta, Pater piissime,
 Patrique compar unice,
1224 Cum Spiritu paraclete
 Regnans per omne sæculum.

HYMNUM X.

Consortis paterni luminis,
 Lux ipse lucis, et dies,
 Noctem canendo rumpimus,
 Assiste postulantibus.
 Aufer tenebras mentium,
 Fuga catervas dæmonum:
 Expelle somnoletiam,
 Ne pigritantes obroat.
 Sic, Christe, nobis omnibus
 Indulgeas credentibus;
 Ut prosit exorantibus,
 Quod præcinentes psallimus.

HYMNUM XI.

O Lux beata Trinitas,
 Et principalis unitas,
 Jam sol recedit igneus,
 Infunde lumen cordibus.
 Te mane laudum carmine.
 Te deprecamur vespere,
 Te nostra supplex gloria,
 Per cuncta laudet sæcula.

HYMNUM XII.

Fit porta Christi pervia.
 Referta plena gratia,
 Transitque Rex, et permansit.
 Clausa, ut fuit, per sæcula.
 Genus superni luminis,
 Processit aula virginis,
 Sponsus, redemptor, conditor,
 Sux gigas Ecclesiæ.
 Honor matris et gaudium,
 Immensa spes credentium,
 Per atra mortis pocula,
 Resolvit nostra crimina.